

Mitä prosesseja työhönkuntoutukseen liittyy, mitä on meneillään? Yksilön ja työyhteisön keinot työssä pysymisen tukena

Riitta Seppänen-Järvelä
johtava tutkija, VTT, dos.
Kelan tutkimus

Työhönkuntoutukselle on tyypillistä...

- monia toimijoita, joilla on erilaisia rooleja ja tehtäviä, jotka eivät ole yhdenmukaisia
- toimijoilla on erilaisia intressejä
- toimintajärjestelmä on kompleksinen ja monitasoinen
- toimintaan kohdistuu vaikuttavuusvaateita ja kehittämispaineita
- toiminta tapahtuu ihmisten välisenä vuorivaikutuksena ja on luonteeltaan jatkuvasti muuntuvaa ja tilanne-ehtoista
- toiminta on luonteeltaan prosessimaista episodisesti tai virtaavasti
- toimintaa säätelevät kirjatut asiakirjat esim. lait sekä kirjaamattomat normit ja käytännöt



Yhteistoimintaa ja yksilöllisiä valintoja kuntoutumisen polulla

- Tutkittiin kuntoutujan kuntoutus- ja kuntoutumisprosessia, sen sisältöä ja etenemistä sekä kuntoutumista edistäviä ja haittaavia mekanismeja.
- Monimenetelmällinen tapaustutkimus (N = 11), jossa oli moninäkökulmainen haastatteluaineisto sekä asiakirja- ja kyselyaineistot.
- Tutkimus oli osa laajempaa Kelan työhönkuntoutuksen kehittämishankkeen (TK2) arviointitutkimusta.



odotukset

tarpeet

tavoitteet

toimijuus

Kuntoutus

Rakenne
Sisältö
toimijat

muutos

tulos

kokemukset

Kuntoutumisprosessi

Kuntoutumista edistävät ja estävät mekanismit

työterveys

työpaikka
esimies
ammatti

Kuntoutujan
elämäntilanne

vaikutus

vaikuttavuus

jatkuvuus

kestävyys

Kuntoutujat: Petteri ja Riitta

Liisa,

>50 v, toimihenkilö, yksityinen

Tavoite: stressin hallinta, työmotivaation ja mielialan kohottaminen

Vaikutus: Elämän- ja työnhallinta vahvistui kokonaisuudessaan.

Mekanismi: TK2-kuntoutus räätälöityi yksilöllisesti; kuuleminen. Esimies tuki vahvasti, työyhteisö mukana. Työtä mukautettiin.

Riitta,

< 54 v, työntekijä, julkinen

Tavoite: fyysisen kunnon ja työmotivaation kohottaminen

Vaikutus: Kuntoutuja mietti omaa elämäänsä. Elämäntapamuutokset käynnistyivät, mutta sattunut tapaturma haittasi tavoitteiden toteuttamista.

Mekanismi: Kuntoutumisvalmius työhön liittyvään kuntoutukseen matala. Esimiehen vähäinen valmius työympäristön muokkaamiseen. Työfysioterapeutti suositteli uudelleensijoitusta.

Yhteistoimintaa ja yksilöllisiä valintoja kuntoutumisen polulla



- Kuntoutus vaikutti merkittävästi yksilön hyvinvointiin ja tuki työssä jatkamista, kun kuntoutujan toimijuutta tuettiin ja hän sai riittävästi tietoa tavoitteiden asettamista ja päätöksentekoa varten.
- Kuntoutuksen vaikutukset, jotka kytkeytyivät työhön ja työuraan, edellyttivät työpaikan ja esimiehen aktiivista osallistumista kuntoutusprosessiin.
- Kuntoutuksen tulokset rajoittuivat kuntoutujan omaan terveyteen ja hyvinvointiin, jos kuntoutumista edistävä mekanismi työpaikalla ja esimiestyössä ei toiminut.

Työuravaikutusten edellytyksiä

- Kuntoutuksen varhainen käynnistäminen
 - Kuntoutustarve tunnistetaan varhain ja **kuntoutus käynnistetään** integroituna kokonaisuutena osana toiminta- ja työkyvyn ylläpitämistä
 - Ammatillisessa kuntoutuksessa **sosiaaliset** (mm. työhön ja työuraan liittyvät) ja **terveydelliset** tekijät kuntoutustarpeen määrittäjiksi ja ratkaisujen pohjaksi
- Asiakkaan kanssa ammattilaisten ja järjestäjien yhteinen koordinoitu ja tavoitteellinen yhteistoiminta → tarvitaan **foorumit**
- Työpaikat mukaan osallistumaan ammatillisen kuntoutukseen
 - Yhteisöllinen, prosessuaalinen työn muokkaaminen (tiimin) jäljellä olevan työkyvyn pohjalta



Muutos-hanke tutkimuskokonaisuus

- Tietoa siitä, millaisia vaikutuksia ja seuraamuksia Kelan kuntoutuspalveluiden muutoksilla on asiakkaille.
- Tutkimus kohdistuu kuntoutuspalveluiden tai -etuuksien toteutukseen eli toimeenpanoon.



Lähde:

**Yhteistoimintaa ja yksilöllisiä valintoja
kuntoutumisen polulla
Kelan työhönkuntoutuksen kehittämishankkeen
tapaustutkimus**

Riitta Seppänen-Järvelä, Vesa Syrjä, Pirjo Juvonen-
Posti, Sanna Pesonen, Maire Laaksonen, Matti
Tuusa, Minna Savinainen ja Mikko Henriksson

Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 141, Kela, 2015